

Historia est magistra vitae - historie je učitelka života - tato dějinami ověřená pravda má své opodstatnění v životě lidstva, států, národů i sociálních skupin. Je výsledkem dlouhodobého shromažďování, uchovávání a předávání životních dějů z generace na generaci. Veškerý pohyb v lidském společenství je však utvářen a ovlivňován nikoli jen rozhodováním vedoucích skupin ve společnosti, tedy vlád, ale životem a prací v obcích. I tam se běh života odvíjel z práce a skutků aktivních jedinců, kteří nemysleli jen na sebe. Sledovali životní osudy předků a svou prací se podíleli na přítomnosti, s více či méně uvědoměným úsilím vytvářet lepší životní podmínky pro své potomky a v nadneseném smyslu slova i pro celou mladou generaci vlastního národa, k němuž náleželi a k jeho společenství se hlásili. Snad v každé obci můžeme najít jedince nebo skupinky aktivních občanů, kteří běh života v minulosti od pamětníků zachycovali s cílem jeho děje nejen uchovat v paměti písemnou formou, ale zasloužit se tím i o budoucí vývoj. Současnost se pak postupem času stává součástí historie.

Na příkladu jednoho z nich, občana s bohatým životním osudem, který se stal kronikářem obce a posléze na řadu let jejím starostou, je možné ukázat, jak každodenní práce skromného drobného člověka, který si nečinil nároku na popularitu a publicitu, ovlivňovala dění v obci a tím jistě i životní osudy jejích občanů. V několika kronikářských glosách se pokusím zobrazit sepětí životních osudů jedince s osudy obce.

Glosovaný výčet obrazů je vzat ze životopisu kronikáře a pozdějšího starosty obce Chlumany z pošumavského regionu, Martina Filipa. Narodil se na Prachaticku v Chlumanech 21. října 1885. S výborným prospěchem vychodil šestitřídní obecnou školu ve Vlachově Březí. V mládí se zabýval různými pracemi v zemědělství a ve stavebnictví a za prací se dostal, jak tehdy bylo běžné, i do Vídně. Oženil se 12. května 1914 a po svých rodičích převzal hospodářství o výměře 5ha 67 arů. Ještě téhož roku, dne 26. července, byl povolán mobilizací do světové války a se svým pěším plukem čís. 91 pobýval v Srbsku. Utrpěl tam zranění pravé ruky. Po uzdravení v budapeštské nemocnici byl přidělen k pěšímu pluku čís. 88 na ruskou frontu, kde 5. dubna 1915 padl do zajetí. Jako zajatec prožil nějaký čas na zemědělských pracích ve středoasijské oblasti. Na základě Masarykovy výzvy vstoupil do československé legie, prožil anabázi po sibiřské magistrále a cestou přes Japonsko, pobřežím Číny, Indie, Rudým mořem, Suezským průplavem, Středozezemím mořem a Jaderským mořem se v roce 1920 vrátil do vlasti. Ujal se opět svého hospodářství. Byl zvolen členem obecního zastupitelstva, kde po dobu šesti roků zastával funkci pokladníka obce.

Dne 30. června 1938 byl zvolen starostou. Od roku 1923 byl také pokladníkem hasičského sboru. V okresní Domovině byl místopředsedou a v okresní odbočce Zemědělské jednoty byl pokladníkem od roku 1927. Se zájmem a pílí shromažďoval od pamětníků příběhy z minulosti a stal se plodným a svědomitým kronikářem obce. Z jeho záznamů je možné vyčíst, že k 1. lednu 1923 měla obec 390 obyvatel, z toho bylo mužského pohlaví 193 osob a ženského 197 osob. V roce 1848 v obci vyhořel panský dvůr. Se zrušením roboty byly zanikly i staré vrchnostenské úřady a tím i funkce posledního rychtáře, kterým byl Matěj Kotrc z čísla 11. V roce 1877 byl hrajícími si dětmi založen požár, který se rychle šířil, takže během půlhodiny shořela celá hořejší a vnitřní vesnice. Celkem vyhořelo 24 obytných stavení i s hospodářskými budovami. Jedna žena se udusila ve sklepě, kam se ukryla před ohněm. Vyhořela i kaple, v níž se rozlil zvon. R. 1880 v Chlumanech hořelo opět a tři stavení lehla popelem. I v dalších letech byly zaznamenány v obci požáry.

V roce 1881 byla za starosty Tomáše Lada z čísla 13 vystavěna nová kaple. V roce 1905 byla zaznamenána velká úroda ryb v rybnících. Zajímavý je záznam z roku 1909, kdy se hospodáři zbavovali ovcí, protože nemohli dostat pořádného pastýře - čili slouhu. Zavádění prvního vodovodu je zaznamenáno v roce 1911. V téže roce je zápis o onemocnění všeho dobytka slintavkou a kulhavkou. Katastrofální sucho bylo zaznamenáno rovněž v roce 1911, kdy pozdní obilí uschlo a nebyly vůbec žádné otavy. Dolní konec obce zachvátil velký požár roku 1913. Oheň založilo osmileté dítě zapálením otepi slámy. Domy tehdy měly ještě doškové střechy, takže požár se rychle rozšířil a 29 domů vyhořelo až do základů.

Chumena
těž Chlumany.
 Chumen.
 Ob. 386, č. 386.

Pošta, telegraf, fara, škola, zdrav. obvod: Vlachovo Březí - stanice Husinec (1 km).
Přirážky: obecní žádné, školní 23%. - Jmění obce: pozemky, dráhy, luka, pole, chudobnec. - Dluhy 2800 K.
Obecní zastupitelstvo: Star. Lád Jan. - Radní: Brouček Václ. - Čtvrtník Jos. - Výbor: Hlávka Jos. - Lácha Jos. - Wachulka Tomáš - Filip Ant. - Pek Fr. - Jílek Václ. - Ust. 12. června 1913. - Obec. sluha Kašpírek Fr.
Velkostatek (viz Vlachovo Březí): Dvůr Chlumany.
Cihelna (polní): Brůha Kar.
Hostince: Bláha Vojt. - Švehlová Marie.
Podkovář: Kulišan Fr.
Pokryvač: Ježek Tomáš.

Chlumany v Chytilově adresáři z roku 1915



Zajímavý je záznam o první světové válce. Po vyhlášení mobilizace 26. července 1914 muselo narukovat všechno mužstvo cvičené ve zbrani ve věku do 39 let. Rád nešel nikdo. Doufalo se, že válka dlouho nepotrvá. Ve městech byla bída zlá, ale na venkově to nebylo o nic lepší. Samé odvozy a rekvizice. Státní komisaři s vojáky hledali, co by se dalo zrekvírovat. Občané museli dodávat obilí, mouku, brambory, vejce, máslo, mléko a vůbec všechny potraviny, také dobytek i slámu a seno. Bylo mnoho smutku v obci. Hned v roce 1914 došly zprávy o mnoha raněných a několika padlých a to se každým rokem množilo. Z Chlumanech padlo ve válce 15 mužů a dva zůstali nezvěstní. Připomíná je nápis na chlumanském pomníku, tvůrcem jehož desky je T. Váňa z Bělče.

Padlým vojínům 1914 - 1917					
Brouček Fr.	č. 40	Krejša Jan	č. 41	Pek Vikt.	č. 43
Čapouch Jos.	17	Krejša Jar.	41	Pěsta Václ.	19
Hálek Jan		Kříž Jos.	23	Škabroud J.	72
Hraše Jan	12	Kříž Tom.	23	Vachulka M.	35
Ježek Vojt.	44	Pecka Fr.	7	Vachulka T.	35
Kašpírek Fr.	29	Podlešák Ven.	1		

V roce 1917 zle řádila španělská chřipka, kdy v každém stavení byl někdo nemocen a v jednom týdnu zemřelo šest osob. Na statcích a v chalupách hospodařily poněkud ženy a starci, a ti utrpením předčasně umírali. Zpráva o převratu 28. října 1918 byla přijata vše, ale šířil se strach po zprávě, že

Němci táhnou z Bavorska k nám. Po několik dnů byly vysílány kolem vesnice ozbrojené hlídky a někteří obyvatelé měli již vše naloženo na vozech a chtěli ujíždět.

Ukázky z kronikářských záznamů Martina Filipa jsou jedním ze střípků mozaiky, která ilustruje dění v pošumavských Chlumanech, ale současně přibližuje obdobnou situaci v bezpočtu dalších obcí naší země na přelomu 19. a 20. století. A z takových střípků se skládá historie, prezentovaná souhrnem prací dějepisců a národem chápaná jako odkaz předků a poučení pro budoucnost.